De Regibus Apostaticis (Latin)

Lucifer of Cagliari (d. c. AD 370)

SermonIndex.net / Church Fathers

De Regibus Apostaticis

Ii. De Regibus Apostaticis

Vsitatum quia habere dignaris uerbum, quod enim nisi et integre crederes et haec quae geris circa nos deo essent placita, iam fuisses extinctus, paucorum tibi in apostasia atque crudelitate aequalium regum facta desideraui reserare, quo possit uox illa tua sepeliri quae dicat: nisi catholica esset fides Arrii, hoc est mea, nisi placitum esset deo quod illam persequar fidem quam contra nos scripserint apud Niciam, numquam profecto adhuc in imperio florerem. non illorum regum facio mentionem qui a dei notitia fuerunt alieni; de his solis tracto qui in Iudaea noscuntur regnasse. in libro Iudicum inuenimus Ierobabelem filium Iosiae electum a deo et dictum ei: uade in fortitudine tua, et saluum facies Israel de manu Madiae. nonne ecce mitto te ? et infra: ego ero. tecum, et percuties Madiam quomodo unum hominem. quem Madiam loquitur scriptura habuisse multitudinem tamquam arenam maris. at ubi impleta sunt cuncta quae deus Gedeoni promisit, ubi se exaltatum ex humili, locupletatum ex paupere, regem factum uidit ex plebeia conditione, quid statim facit? nempe dicit ad populum: date mihi unusquisque inaurem de praeda sua. qui cum accepisset pondus inaurium aureorum ad mille septingentos siclos praeter bracchialia et torques et operimenta et purpuram, quae super reges Madiam erant, et praeter torques aureas, quae in collo camellorum aduersariorum, quid dicit fecisse Gedeonem sacra scriptura? et fecit illa Gedeon in Ephod, et statuit illud in ciuitate sua Epkrath; et fornicati sunt filii Israel ibi et factum est Gedeoni et domui eius in scandalum. numquidnam distulit diebus aliquantis, et sic hanc est operatus contra deum malignam operam? numquidnam reminisci potuit, cum haec fuisset aggressus facere, quod dixisset ei deus: uade, ego ero tecum? ubi est illud, quod secundum praeceptum dei demolierit Baal et lucos eius exciderit et deo obtulerit sacrificium ? ubi est illud quod dixit ad dei nuntium sibi dicentem? dominus tecum potens uirtute. in me, domine, et si est dominus nobiscum, et quid adprehenderunt nos omnia mala haec ? et ubi sunt mirabilia eius, quae retulerunt nobis patres nostri dicentes: non ex Aegypto adduxit nos deus ? et nunc spreuit nos et tradidit nos in manu Madiae dominus. numquid repetebat tempore quo contra deum facere temptauit, quod illa consecuti fuissent mala propter idololatriam? at ubi erepti sunt, ut uiuerent sine aduersariorum timore, ab omnibus illis malis quibus se dicebat cum omni praegrauatum populo, ilico facit rem, per quam et ipse et omnis pariter populus propter idololatriam fuisset traditus in manus aduersariorum. audierat deum, quod idolis seruissent derelicto deo, illis cuncta illa

mala accidisse; meminerat prophetam locutum, et tamen ea die, qua nihil facti sunt ante eos inimici eorum, censuit rex ille in uecordia, cui dignaris esse similis, idolis quam deo qui illa sibi praestiterat fuisse famulandum. et fecerunt, inquit scriptura, filii Israel malignum ante dominum deum, et tradidit in manus Madiae annis septem, et praeualuit manus Madiae ualde super Israel. et fecerunt sibi Israel ante faciem Madiae cryptas in montibus et speluncas et monumenta. et factum est quando seminabat Israel, ascendebant Madiam et Amalech et filii Orientis et ascendebant super eum et committebant cum eis et corrumpebant fines terrae, usque dum uenias Gasam, et non relinquebant ad uitam huic Israel ouem nec uitulum nec asinum. quoniam ipsi et iumenta eorum ascendebant, et tabernacula sua adferebant et camelos suos ducebant et adueniebant sicut lucustae in multitudine, quoniam non erat numerus, et adueniebant super terram corrumpere eam. et pauper factus Israel a facie Madiae. et clamauerunt filii Israel ad dominum et factum est eo quod clamauerint filii Israel ad dominum propter Madiam, misit dominus uirum prophetam ad filios Israel et dixit illis: haec dicit dominus deus Israel: ego sum qui adduxi uos ex Aegypto et eduxi uos de domo seruitutis et abstuli uos de manu regis Aegypti et de manu omnium persequentium uos, et eieci illos a facie uestra et dedi uobis terram eorum. et dixi uobis: ego sum dominus deus uester, non timebitis deos Amorrhaeorum, in quibus uos inhabitatis in terra ipsorum, et non exaudistis uocis meae. quid post hanc increpationem domini facit Hierobabel, qui dicitur etiam Gedeon? mox ut inimicum suum uidet deductum ad nihilum, mox ut uniuersi illi aduersarii qui ut arena maris fuisse narrantur sunt mactati,\' et non ingenti numero Israelitarum, sed in trecentis uiris, mox ut omnes reges uidit alienigenas interfectos; fabricat eam rem per quam possint in deum delinquere filii Israel; et tamen quadraginta annis etiam post tantum facinus commissum regnasse hic in Israel inuenitur. non erit ergo mirandum, si et tu sacrilegus adhuc degas in corpore, quando uideas Gedeonem regem quadraginta annis uixisse post idololatriam commissam regnoque suo potitum; etenim quieuisse Israelitas quadraginta annis nec aduersarios in eos omnino permissos nec ullum eisdem fuisse dominatum ex alienigenis, propterea quod exclamassent ad deum, scriptura loquitur sacra. talia circa consacrilegos tuos fecit bona deus, ostendens se quidem totum potentem, illos tamen indignos ad consequendam requiem, qui nec una die quidem post receptam requiem tantorum periculorum illi, qui tantam praestiterat misericordiam, seruire delegissent. cum tales fuerint Israelitae, tamen pro sua pietate pepercit eis etiam post haec gerentibus idololatriam, nec statim reddidit, sed iterum tempore quo ei placuit tamen reddidit; non eis inpune idololatriae reatus cedere potuit. ita et tibi, Constanti, erit repraesentaturus, nisi tibi prouideris interea. si Israelitae seruientes daemonibus, derelinquentes deum, cum iam extranei fuissent a notitia effecti dei, tamen mox ut ascendit in corda illorum, quia ille sit deus totum potens qui eorum patres eduxisset de terra Aegypti, exauditi sunt et liberati de manu Madiae et ab omnibus persequentibus, quid sentis arbitrari nos posse Christianos eripi de manibus tuis? an negas nec, quod sciam, es peruidens nos tantum deum colere Abrahae Isaac et Iacob et omnium prophetarum apostolorum et martyrum? crede mihi, quia auditi sumus et audiemur, ut tu possis cum omni tua fragili sublimitate iacere sub omnium eius seruorum calce; sed et quod morulae aliquae fiant, ut non iam sanctae suae

ecclesiae extinctis uobis Arrianis tribuat plenam securitatem pacis, est causa illa, quia sit dignum te aduersario saeuiente ad omnium ueniri probationem.

Dicis: si male fecissem, si haeresim tenerem, iam in me deus uindicasset. audis sacram loquentem scripturam etiam alienigenae diu pepercisse dominum, et tamen postea con- . secutos merita factorum suorum. dixit Samuhel ad Saul: misit me dominus, ut ungerem te super Israel in regem, et nunc audi uocem uerbi domini: haec dicit dominus omnipotens: nunc defendam quae fecit Amalec tibi, Israel, quemadmodum obuiauit tibi in uia quam ascendisti de Aegypto. et nunc uade et percuties Amalec et omnia ipsius, et non concupisces ex illis aliquid, sed exterminabis illum et anathematisabis illum et omnia illius, et non parces illi et occides omnia illius a uiro usque ad mulierem et ab infante usque ad nutrientem. et infra: et uenit Saul usque ad ciuitatem Amalec, et accessit et obsedit Amalec in torrente. et dixit Saul ad Cinaeum: uade et declina e medio, et declina ab Amalec, et noli adponere te cum illo, quoniam tu fecisti misericordiam cum filiis Israel, cum ascenderent ex Aegypto. et declinauit Cinaeus de medio Amalec, et percussit Saul Amalec ab Euilat usque Sur, quae est contra faciem Aegypti. et conprehendit Saul Agag regem Amalec uiuum et omnem populum eius occidit in ore gladii. uides quomodo, tarde licet, consecuti fuerint sceleris sui factum, et tu inquis: nisi bene agerem, numquam diu regnarem. ipsum etiam Saul inuenimus contra domini mandatum quia fecerit, quod fuerit reprobatus, et tamen diu regnauerit post reprobationem, posteaquam dixit ad Samuhel deus: paenitet me unxisse in regem Saul. et tu inquis: ego nisi recte fuissem credens, nisi quomodo est deo placitum uiuerem, numquam profecto nunc usque imperarem. et ut haec penitus possis haurire quae. dicimus propter Saul, accipe quae contra domini fecerit mandatum: et accepit Saul et omnis populus eius Agag regem et bona gregum et armentorum et escarum et uinearum et omnium bonorum, et noluerunt disperdere omnia bona, sed et omne opus pretiosum reseruauerunt et superuacua disperdiderunt. et factum est uerbum domini ad Samuhelem dicens: paenitet me quod constituerim regem Saul, quoniam auersus est a me et uerba mea non statuit. et contristatus est Samuhel et clamauit ad deum tota nocte et ante lucem, et Samuhel abiit in obuiam israel. et infra: et uenit Samuhel ad Saul, et ecce Saul offerebat holocaustum domino et initia praedarum quae attulit ex Amalec. et peruenit Samuhel ad Saul, et dixit illi Saul: benedictus es tu domino, statui omnia quae locutus est dominus. et dixit Samuhel: et quae est uox huius gregis in auribus meis et uox boum quam ego audio? et dixit Saul: de Amalec adtuli ea quae p raedauit populus optima gregis et boum, ut inmolentur domino deo tuo regi; reliqua autem disperdidi et exterminaui. et dixit Samuhel ad Saul: nonne minimus eras in conspectu dux sceptrorum de tribu Israel, et unxit te dominus in regem super Israel, et immisit te dominus in uia et dixit tibi: uade et disperde illos qui peccant in me, Amalec, et expugnabis illos usque dum consumes illos ? et quare non audisti uocem domini, sed impetiuisti ad praedam et fecisti quod malignum est coram domino? et dixit Saul: quoniam audiui populum, abii in uia quam misit me deus, et adduxi Agag regem Amalec, et Amalec disperdidi. et accepit populus praedam gregis et armenta primaria illorum quae disperdidi, ut sacrificem coram domino deo nostro in Galgala. et dixit Samuhel; numquid uult dominus holocausta et sacrificia magis quam exaudire uocem domini ? et ecce dictoaudientia melior

est quam sacrificium et oboedientia quam adipes arietum. quoniam peccatum abominatio est, dolores et gemitus ad te adduxisti. pro quibus nullius momenti fecisti uerbum domini, nullius momenti te faciet dominus ne . regnes. et dixit Saul ad Samuhel: peccaui quoniam praeteriui uerbum domini et uerbum tuum, quoniam timui populum, et audiui uocem illorum. et nunc aufers peccatum meum, reuertere mecum, adorabo dominum deum tuum. et dixit Samuhel ad illum: disrumpet dominus regnum tuum ex Israel de manu tua hodie, et dabit illud proximo tuo meliori te. et infra: et non adiecit Samuhel amplius uidere Saul usque ad diem mortis suae, quoniam lugebat Samuhel in Saul, et dominum paenituit quoniam regem fecit Saul super Israel. et dixit dominus ad Samuhel: quousque luges tu in Saul? ecce ego expello illum ne regnet super Israel, et imple cornu tuum oleo, et ueni, mittam te ad Iesse usque in Bethlehem, quoniam audiui in filiis Iesse mihi in regem. cognoscere iam poteris, Constanti, etiam reprobatos a domino, etiam ad aeternam destinatos mortem diu regnare post delictum graue commissum, quandoquidem uideas, posteaquam unctus fuerit in regem gloriosus filius Iesse Dauid, tamen Saul diu regnauerit et persequendi etiam eum, quem sibi deus in prophetam atque regem elegerat, habuerit potestatem; malus bonum, iniustus iustum, deo odibilis persequebatur eum quem diligebat deus. cum haec ita sint, ne glorieris, quia post tantum facinus perpetratum sis . uiuens hactenus ut uixerit Saul; sed aduerte, cuiusmodi uindicta processerit circa Saul quod et circa te possit procedere, nisi tibimet consulas. si enim circa illum sic est indignatus dominus, primo cur praedam contra interdictum acceperit, secundo cur eius hominem Dauid fuerit persecutus, quanto magis circa te indignationis eius procedat uindicta necesse est, circa te, cuius adeo ingentia sunt scelera, ut etiam in sacrilegii uenires reatum.

Si male, inquis, egissem, si quomodo dicit Lucifer, essem haereticus, iam mihi abstulisset deus regnum. accipe etiam Salomonem superuixisse post idololatriam commissam et intellegere dignare te quoque talem esse, qualis ille post idololatriam fuerit. et suscitauit dominus satan Salomoni Ader Idumaeum et Esrom filium Anadeth in Bemathad, Adragas regem Saba dominum eius. et congregati sunt super eum uiri, et erat princeps congregationis, et praeoccupauit • Damasic ciuitatem et sedit in ea et regnauit in Damasic, et erant satanae Salomoni et Israel omnibus diebus Salomonis. probauimus tibi etiam Salomonem aliquot annis regnasse post idololatriam, et utique iam non deo sed diabolo seruientem, unde et diabolicis hominibus notatur haesisse; ita et tu haerens es consacrilegis tuis Arrianis, qui licet adhuc in corpore sis, licet in regno sis manens, tamen talis esse inueniris qualis fuerit Salomon, posteaquam deum dereliquerit et idola fuerit secutus. talibus nos adhaerere uolueras, qualibus Salomon fecerit adhaerere Israelitas. ubi fuit ille amor dei, qui fuisse narratur per sanctas scripturas apud Salomonem, tempore isto quo idola dignatus est sequi, derelinquere deum? unde hoc? nisi quia factus omnino fuerit homo alienus ab intellectu sobrio. nolo tibi plaudeas, quod, cum sis blasphemus et destructor dei religionis, tamen adhuc habeas regnum et sis superbiens post sacrilegium tuum, cum et Roboam filium Salomonis idololatriam facientem uixisse inueniamus in regno uiginti annis. dicit enim sacra scriptura de eo: et rex Salomon dormiuit cum patribus suis in ciuitate Dauid; et regnauit filius eius Roboam pro eo in Hierusalem, et erat sedecim annorum cum reg-

naret, et uiginti annis regnauit in Hierusalem. et infra: et fecit malignum ante conspectum domini et non abiit in uia Dauid patris sui. ut igitur tam Salomon, ex quo idolis semet dignatus est mancipare, quam eius filius Roboam, qui semper idolis fuit seruiens, cum non ambulauerint in Dauid itineribus, tamen uixerint in regno et utrique regnantes ad uitae ultimum diem peruenerint, quomodo tu miraris ad temet, cur post commissum piaculum in eo scelere degens rex superbias, quod neque tibi regnum neque uita auferatur a deo? quando uideas etiam Hieroboam domini religionem funditus uertere, ut tu, fuisse conatum, et tamen superuixerit annis quam plurimis et quidem in eo scelere manens, sicut scriptum est: et erat homo ex monte Ephraem seruus Salomonis, et nomen ei erat Hieroboam, et nomen matris eius erat Sariram, mulier fornicaria, et alio loco: et factum est ut audiuit omnis Israel, quoniam reuersus est Hieroboas ex Aegypto, et miserunt et uocauerunt eum in synagoga et regnificauerunt eum in Israel, et infra: et dixit Hieroboas in corde suo: nunc reuertetur regnum Dauid. si ascenderit populus hic sacrificium offerre in domo domini in Hierusalem, et conuertetur cor populi ad dominum suum Roboam regem Iuda. tunc igitur Hieroboas cogitauit et abiit. et fecit duas uitulas aureas et dixit ad populum: sufficiat uobis ascendisse in Hierusalem. ecce sunt dii tui Israel qui reduxerunt te de terra Aegypti. et posuit unam in Bethel et unam dedit in Dan. et factum est hoc uerbum in peccatum, et antecedebat populus ante faciem unius uitulae usque Dan. et fecerunt domos in excelsum, et fecit sacerdotes partem aliquam populi, qui non erant ex filiis Leui. et fecit Hieroboas diem festum in mense octauo in quinta decima mensis secundum diem festum Iuda, et ascendit in sacrario quod fecit in Bethel, ut sacrificaret ante uitulas quas fecit, et constituit in Bethel sacerdotes excelsorum quos fecit. et ascendit in sacrarium quod fecit in quinto decimo die mense octauo in die festo quem finxit a corde suo, et fecit diem festum filiis Israel.

Nolo ergo glorieris quod, cum idololatriam sis gerens, tamen uiuas regni possidens gloriam, quando uideas hunc Hieroboam uitulas fecisse aureas, populum Israelitarum conuertisse ad idololatriam et tamen non solum non statim ut deliquerat extinctum, sed et diu uiuere permissum. numquid non potuerat deus eosdem reges idololatres remouere? sed ostensum est quam sitis ingrati deo uos, qui cum tantum\' exaltemini, tamen ipsum qui uos exaltat non solum obliuiscamini, sed et adhuc eundem in semis eius persequamini, religionem eius tollere cupientes e medio. quod ita esse ei istius regis cognosce facto Hieroboae, qui cum fuerit filius ancillae, cum se meminisset ortum de meretrice, cum regnum acceperit domini sui Salomonis in obprobrium eiusdem Salomonis, cur de(re)linquens deum ad idola semet uerterit, cum, inquam, sciuerit sibi regnum datum a deo Hieroboas, propterea quod Salomon dominus eius idola fuisset secutus, tamen haec omnia ducens pro nihilo cogitauit idola facere, et ipsis cum omni populo qui deo seruiebat esse mancipatus quam deo uiuo, qui illum ex mulieris meretricis filio fecerat regnum habere Salomonis domini sui. ne itaque mireris quod uobis . ingratis in ipsum delinquentibus parcat, sed illud hortor uideas, quod, tarde licet, si in hac tua manseris nequitia, sis percepturus ea quae omnes in sacrilegio perceperunt praedecessores tui. hortamur ut temet tantis a malis eripere digneris. et es habens <exempla> insuper, non tu primus facis. uidemus etiam istum Hieroboam commonitionem domini duxisse pro nihilo. et factum est, inquit, in tempore illo, et Hieroboas exiit

de Hierusalem, et inuenit eum Achias Silonites prophetes in uia, et Achias opertus erat uestimento nouo, et ambo erant in campo. et adprehendit Achias uestimentum suum nouum quod super se habebat et dirupit illud duodecim scissuris et dixit ad Hieroboam: accipe tibi decem scissuras, quoniam haec dicit dominus deus Israel: ecce ego disrumpo regnum de manu Salomonis, et dabo tibi decem sceptra; et duo sceptra erunt illi propter seruum meum Dauid et propter Hierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israel, pro quibus dereliquit me Salomon, et fecit Astarte idolo inmundo Sydoniorum et Cama idolo Moab et regi eorum religioni filiorum Ammon, et non abiit in uias meas, ut faceret quod rectum est coram me, sicut fecit Dauid pater eius. et non accipiam regnum totum de manu eius in diebus uitae eius propter Dauid seruum meum quem elegi, quoniam contra faciam illi per omnes dies uitae eius. et accipiam regnum de manu fili eius, et dabo tibi sceptra decem, filio autem eius dabo duo sceptra, ut sit positio seruo meo Dauid omnibus diebus coram me in Hierusalem ciuitate, quam elegi mihi, ut ponerem nomen meum ibi. et accipiam te et regnabis in quibus concupiscit anima tua, et tu eris rex in Israel. et erit si custodieris omnia quaecumque praecepero tibi et ieris in uias meas et feceris quod rectum est in conspectu meo et custodieris praecepta mea et mandata meas sicut fecit Dauid seruus meus, et ero tecum et aedificabo tibi domum fidelem, sicut aedificaui Dauid. cum audierit haec a deo homo ortus qui fuerit ex meretrice, homo qui se meminerat natum de genere seruili, numquid, posteaquam impleta sunt omnia quae promiserat dominus, illi qui sibi tanta promiserat est obsecundatus? et non statim ut exaltatum se uidit, contra ipsum auspicatus est? non statim, quomodo fuisset deus derelictus ab omnibus cultoribus suis, opera est data per Hieroboam?

Dicitur tibi a nobis, quod nisi te correxeris, nisi in uiis deo placitis esse coeperis, sis nouo periturus exemplo; et tu in tua manens es iniquitate, in tuo es perseuerans sacrilegio. non nouum, siquidem isti Hieroboae regi et deus per hominem suum illa quae iam dicta sunt perferri fecerit et cum ingenti detinetur filius eius infirmitate, miserit ad dei domesticum et audierit futura, et tamen cum ea quae sibi fuerant etiam mala promissa uideret impleri, ille magis atque magis contra deum fecerit, dei uoluerit destrui domum. et homo, inquit, erat ex Silo et nomen ei Achiab, et hic erat sexaginta an- norum et uerbum domini erat cum illo. et dixit Hieroboam ad uxorem suam: surge et accipe in manu tua homini dei panes et collyrides filiis eius et uuas et uas mellis. et surrexit mulier et fecit sicut dixit ei uir eius. et Achiab homo senex erat ualde et oculi eius caliginabantur uidere. et surrexit mulier ex Baria et abiit. et factum est, cum intrasset ipsa in ciuitate ad Achiab Selonitem, et dixit Achiab puero suo: exi nunc in obuiam Annae uxori Hieroboam et dices ei : intra et noli stare, quoniam haec dicit dominus: dura ego mitto in te. et intrauit Anna ad hominem dei, et dixit ei Achiab: ut quid mihi adtulisti panes et uuam et collyrides et uas mellis? haec dicit dominus: ecce tu ibis a me, et erit cum intraueris portam ciuitatis Arira, et puellae tuae exient in obuiam et dicent tibi: puer mortuus est. quoniam haec dicit dominus: ecce ego disperdo huius Hieroboam mingentem ad parietem; et erunt mortui eius Hieroboam in ciuitatem et comedent eos canes, et mortui erunt ei in agro et comedent eos uolucres caeli. non est, inquam, nonum, si tu in hac pertinacia sis perstans, cum cognoscas istum

Hieroboam his omnibus non deterritum rebus; statim etenim, ut fuerat dictum ab homine dei, ut ingressa est mulier ciuitatem, filius eorum mortuus est; et tamen non conspexit Hieroboas quid ei deus, propterea quod eum dereliquisset et populum secum perire fecisset, fuisset repraesentaturus, nec timuit ex morte filii sui, quod et cetera illum possint subsequi, sed in sua senuit uersutia; usque adeo etenim inpos mentis fuerat factus Hieroboas, ex quo recesserat ab eo qui regnum tradiderat illi, ut cum dixisset: uade ad dei hominem et disce an moriturus sit filius noster, et didicerit per dei hominem, quod non solum filius eorum esset moriturus, sed et in cuncto eius regno imminerent pericula, ille tamen, ut semel statuerat, diabolo seruire maluit. ad hominem dei sciscitandum mittit de futuris, et eum ad cuius hominem mittit despuit et facit in contumeliam maiestatis eius uitulas et has adorare secum facit populum. haec egit, et tamen non ilico est extinctus, sed diu in regno superfuit. et tu dicis: si fuissem haereticus, si, ut dicunt Lucifer, Pancratius et Hilarius, dei inpugnarem religionem, iam in me fuisset uindicatum. accipe adhuc quid huic contigerit Hieroboam regi, et tamen quomodo nec sic conuertatur ad deum, sed magis in suo perseuerans mortuus fuerit scelere, in suo defecerit sacrilegio: et fecit Hieroboam diem festum in mense octauo in die festo quinto decimo mensis secundum diem festum Iuda, et ascendit in sacrificium quod fecit in Bethel, ut sacrificarent uitulis quas fecit, et constituit in Bethel sacerdotes excelsorum quos fecit, et ascendit in sacrarium quod fecit in quinto decimo die mense octauo in die festo quem finxit a corde suo, et fecit diem festum filiis Israel et ascendit in sacrarium ut sacrificaret. et ecce homo dei ex Iuda aduenit in uerbo domini in Bethel, et Hieroboam stabat super aram suam sacrificare; et propheta inuocauit ad aram in uerbo domini dicens:s o sacrarium, sacrarium, haec dicit dominus: ecce filius nascetur in domo Dauid, et Iosias erit nomen illi, et sacrificabit in te sacerdotes excelsorum qui sacrificant in te, et ossa hominum conburet in te. et dabit in illa die prodigium quod locutus est dominus: ecce sacrarium disrumpetur et effundetur pinguedo quae est in eo. et factum est, ut audiuit uerba hominis dei inuocantis in aram quae in Bethd erat, et extendit manum suam ad aram dicens: adprehendite eum. et arida facta est manus regis quam extendit in eum, et non potuit reducere eam ad se. et sacrificium ruptum est, et effusa est pinguedo eius a sacrario secundum prodigium quod dixit. homo dei in uerbo domini. et respondit rex et dixit homini dei: roga faciem domini dei tui, ut reuertatur manus mea ad me. et rogauit homo dei faciem domini, et reuersa est manus regis ad eum, et facta est quemadmodum primum. inpleta cum uiderit et prodigia quae fuerant ore hominis prolata dei et brachium impium porrectum ad dei hominis necem repente aridum factum pro metu, illico etiam per dei cultoris precem factum incolume, numquid idololatriam quam ipse constituerat dissipauit? numquid diem festum quem ipse finxerat ex corde suo tandem tollit e medio? minime; sed in ea pertinacia praesumptionis suae inuenitur mortis suscepisse diem. non ergo mirari poterimus, si, quod deus auertat a te, in haeresi tua censueris mortis diem suscipere, quandoquidem etiam signis ac prodigiis non potuerint priores consacrilegi tui reuocari ad solum deum colendum. dicit enim de Hieroboam sancta scriptura: et post hoc non est reuersus Hieroboas a malitia sua, sed reuersus est et fecit ex parte populi sacerdotes excelsorum. qui enim uolebat adleuabat manum suam, et fiebat sacerdos in excelsis. et factum est hoc uerbum in peccatum in domum Hieroboam et in interitum et in exterminium a facie terrae.

Quae ne dicantur etiam de te, quaeso temet eripias a nefando Arrianorum coetu, quaeso sis Christianus ut ante eras ex Arriano, nec nobis indigneris quod actus tuos et Hieroboae aequemus; sed magis obsecro conspicias has omnes instructiones potius quam increpationes nuncupandas sospitatis tuae me bono ingerere. conpararis etenim a nobis Hieroboae. nostris temporibus quia sic cunctos a deo fueris conatus uertere, sicut ille populum fuerit conatus Israel facere apostatam ex dei cultore. nolo adhuc hinc tibi aliquid spei promittas, quod enim male sis faciens et tamen regnes, cum uideas et Hieroboam diu regnasse in scelere suo, sed et filium Salomonis totidem et idololatriam gerentem in eodem defunctum scelere, item eius filium Abiud, de quo scriptum inuenio: et abiit in peccatis patris sui, quae fecit in conspectu eius, et non erat cor eius consummatum cum domino deo suo, sicut erat cor Dauid patris eius, et tamen cum seruirent idolis, fuerint in regno et mortui sint in ea dignitate, et tradiderint filiis suis auctoritatem regni. ne itaque etiam in eo plaudeas, quod enim pater uester uobis tradiderit regnum, dicens: nisi pater meus bene fecisset conferre se ad Arrianos, um eius fiMi regnaremus. nolo dicas: si haereticus essem, numquam tantum imperarem, numquam me permitteret deus adhuc in regno esse, quando uideas uiginti quatuor annis regnasse Basiam filium Achiae super Israel, de quo scriptum inuenisti in Regnorum libro terti??? : et, fecit malignum coram domino et abiit in uiam Hieroboam filii Nabath; eb in pescatis eius quemadmodum peccauit in Israel. qui Basis re-x debuerat utique metuere ne fuisset percussus ut Hieroboas, si a uiis recessisset domini. sed ita. estis qui a deo declinatis, ut cum uobis fuerit libitum in iniuriam, dei suscipere officium idololatriae, non possetis nec illorum qui iam iudicati fuerint terreri exemplo, conuerti ad deum. scriptum est etiam de Iambre. rege: et fecit malignum in conspectu domini, et maligne fecit super- omnes qui fuerunt ante eum et abiit in omnem uiam Hieroboam filii Nabath in peccatis eius ; et tamen hic quii dicitur super omnes peccasse, qui ante illum fuerant reges, non statim ut dereliquit deum exstinctus est nec per aliquam grauem ualitudinem est uexatus, ut grauiori poena fuisset nisus interemptus qui grauius describitur deliquisse.aides, Constanti, tametsi contingat tibi in summa felicitat» in hac temporaria uersari uita, tamen magis te timere debere, quod dei reserueris iudicio ; et licet etiam quii statim extinguuntur; quibus hic aliqua. diuinitus inrogatur poenarum, post descensum semper torque-. antur, tamen tu si in summa uiuens felicitate fueris hinc raptus, aduerte qualiter in te uindicta sit processura, qui in tanto inueniaris scelere. ne hinc itaque quicquam tibi adscripseris felicitatis, quod cum sis negans filium unicum dei, quod cum eius familiam persequaris, tamen adhuc spiritus tuus in corpore illo carnifice sit manens, quando consideres etiam filium Asab annis triginta quinque, cum fuerit ut tu sacrilegus, regnasse apud ludaeos; de quo scriptum esse legisti: abiit in uias Asab patris sui, et non declinauit ab illis, ut faceret quod rectum erat in conspectu domini, sed ab excelsis non abstinuerunt et sacrificabant in excelsis et incendebant. ecce etiam hic describitur rex in pace dormisse. cum itaque fuerit triginta quinque annis idololatriam gerens, ne tibi adscribas ad gloriam et dicas: idcirco non aliqua uulneror plaga, idcirco non iam extinctus sum, sed adhuc uiuo regnum imperii Romani possidens, quia sim bene credens; quia Arrii recta sit fides, quia fecerim bene remouere episcopos et alios tales instituerim quales concupierit Arrius. noli, inquam, hinc tibi gloriari, quod cum haec sis faciens, tamen superbias, quando uideas istam regem. trig-

inta quinque annis tenuisse regnum, in pace fuisse exemptum. si igitur potuit illis, quia ita exempti sint, inpune idololatriae crimen cedere, poterit et tibi, Constanti. conuerte te itaque ad. dominum, ne talis inueniaris qualis est inuentus Achab, de quo scriptum inuenio: et fecit Achab malignum in conspectu domini, et maligne fecit super omnes qui fuerunt ante eum. et non fuit illi satis ut ambularet in peccatis Hieroboam filii Nabatk, sed et accepit uxorem Iesabel filiam Basan et Hela regis Sidoniorum. et abiit et seruiuit Baali et adorauit eum et statuit sacrarium Baali in domo religionum suarum, quam aedificauit in Samaria; et fecit Achab lucum, ut faceret exacerbationem, ut exacerbaret deum et animam suam disperderet, et malignum fecit super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum. noli adhuc te sinere esse apud Arrianos, sed fac transitum ad nos Christianos, quibus sunt ita cunctae haereses ut est Baal. sic uos nunc nobis estis haeretici, ut illis illorum temporum dei cultoribus fuerint illi qui idolis immolabant; per hanc haeresim tuam mihi crede quod talis sis nostris temporibus, qualis fuerit et Achab.

Ne tibi itaque placeas, quod non statim tibi reddiderit deus, quando uideas huic Achab et uxori eius Iezabel, qui etiam prophetas occiderint domini, qui in tanto scelere fuisse inueniantur uersati, ut nullum in terra Israel dei se hominem confitentem permiserint demorari, pepercitum fuerit diutissime. noli hoc intueri quod, cum sis malefaciens, superbias tamen in sceleribus tuis; sed illud, obsecro te, uideas quod, nisi te conuerteris, ut illis sero licet reddita sunt merita operum suorum, ita et tibi posse repraesentari. ne dixeris: diu hinc in regno sum, hinc potens sum, quod enim bonam fidem teneam, quod faciam recte persequendo eos qui credunt, quomodo sese continet illa fides descripta apud Niciam.: haec, inquam, ne dixeris, sed illa precor te uideas, quod enim ad hoc sis post tanta funera tua superbiens, ut aut audiens nos dei sacerdotes temet conuertas ad deum aut certe percipias digna factorum tuorum tunc, quando dicere non ualebis inscium te errasse. haec ita esse aduerte exemplo admonitus Achab et prophetarum domini interfectoris et omnium daemonum cultoris. hunc tam sceleratum intellege ideo post tanta scelera fuisse in regno diu reseruatum, ut tandem se si uelit conuerteret, cui non solum non repraesentantur malorum factorum suorum merita, sed et in angustiisjiuuatur ad hoc sine dubio, ut possit conicere non se per Baal et reliquos daemones, quos ethnici deos nuncupant, uindicatum, sed per deum Israel, cuius prophetam secum uideret loquentem atque sibi declarantem, quonam modo deus fuisset inimicos Israelitarum ad nihilum redacturus. obsederat enim filius Ader rex Samariam cum aliis triginta duobus regibus, iaotitans adeo tamquam nihil se habere Israelitas, ut unum se hominem omnem multitudinem Israelitarum superaturum. hunc alienigenam fecit nihil ante Israel deus. cui uieit deus regi? nempe Achab, ei qui eum dereliquerat, qui Baali et omnibus daemoniis seruire Israel fecerat, cui propterea auxiliatus est, nempe ut crederet quia sit deus solus iste cuius erat populus Israel et non alius praeter ipsum, qui ei uicerat, ut uideret Achab, quia fuisset aequum tandem corrigeret errores suos. mox ut aedificare aduersarius coepit obsidionem ad ciuitatem Israelitarum, et ecce, inquit scriptura sacra, prophetes unus accessit ad regem Israel et dixit : haec dicit dominus, si audisti sonum magnum istum? ecce ego hodie tradam eum in manus tuas, et scies quoniam ego sum dominus. et dixit rex: in quo?et dixit prophetes: in pueris principum regionum, et dixit

rex : quis committet pugnam? et dixit prophetes: tu. et infra: et exierunt pueri de ciuitate principum regionum et exercitus qui post illos, et percussit unusquisque quem inuenit secus se, et fugerunt Syri, et persecutus est Israel. quomodo dicis, Constanti : si non bene seruirem deo, si non recte credens fuissem, numquam regnum Romanorum in mea uidissem potestate conlocatum aut sic diu fuissem uiuensin regno? quando uideas Achab regi Israel more gentilium uiuenti et populum dei, sicuti et tu auertis, uertenti a deo dictum ab eo, in quem delinquebat, cuius praecepta docebat pro nihilo: trado. eum in manus tuas, ut scias quoniam ego sum deus. qu igitur ilium eripuit a filio Iaderis Syriae regis, sic etiam te ab omnibus perimere cupientibus eripuit atque eripit, ad hoc utique, ut possis cognoscere quia ipse sit deus patriarcharum ac martyrum, ad hoc ut conicere possis non pro meritis fidei tuae ac uitae tibi uictoriam tributam, quando sis Achab m omnibus regi similis, sed sic tibi contra merita tua exhibitam misericordiam ab eo, quem dereliquisti, ut fuerit Achab exhibita. si enim dixeris propterea te uincere aduersarios tuos, quia bene sis credens, potuit et Achab dixisse idolerum cultor et prophetarum sanctorum interemptor. ad hoc ergo te reser. uatum, ut errores corrigeres tuos, non uides? ilico ut occupasti Italiam, ecclesiam eius temptasti uertere; dixisti deum patrem non esse uerum -deum patrem, unicum negans eius filium, adfirmans non esse illum uerum filium. adstruxisti etiam sanctum paracletum spiritum fabricatum esse ex nihilo, defendere temptasti, quod unicus dei filius fuerit quando non fuerit; apostolicam atque euangelicam traditionem quo potuisses tollere e medio, operam totis tuis dedisti uiribus, episcopos dei iudicio ordinatos tua amon-eri fecisti auctoritate* haereticos locis eorundem constituendos duxisti; qui possint tuam praedicare haeresem; manu militari pugnasti contra ecclesiam in Alexandria, quam plurimos episcoporum relegasti in exiliis, in metallis, coniecisti in carcerem, certum etiam numerum interfecisti ex omnibus dei cultoribus. cum haec egeris, tamen dicis: nisi bene essem faciens et integre essem credens, numquam adhuc me deus regnare permitteret, tamquam idcirco et circa Achab ac ceteros coidololatres tuos fuerit deus patiens, quia fuerint rectam tenentes uiam. tu ergo, quia sit peccatis tuis patiens pro sua infatigabili pietate sicuti fuerit et Achab regi, arbitraris non te delinquere, sed pro meritis tuis tibi parci, quem Achab etiam in hoc imitaris quod enim sis eos diligens qui tibi mala suadeant, eos uero perdens qui tibi salutis tuae causa quae sunt uera dicant. ut enim ad Achab quadringenti illi pseudoprophetae quod possent illum omnia felicia consequi loquebantur, contra uero dei dicebat propheta Michaeas, quod essent illum cuncta consecutura mala, et ille magis diligebat eos pseudoprophetas quam uerum domini prophetam, ita et tu amas cohaereticos tuos Arrianos, ipsorum dictis obtemperas, nos omnes domini sacerdotes execraris, primo omnium, cur dei filium uerum dei filium confiteamur, secundo cur non tibi adulemur, cur te in periculo esse asseueramus et dicamus, nisi te conuerteris ad deum, quod sis in aeternam poenam uenturus.

Et ut credere possis dei semper odio habitos homines ab hominibus apostaticis, amatos uero inimicos dei religionis, hoc est diaboli cultores, accipe quos amauerit Achab et quem odio habuerit. et dixit Iosafat rex Iuda ad regem Israel: interrogate nunc hodie dominum. et conuocauit rex Israel omnes prophetas quasi quadringentos uiros, et dixit illis rex Achab : si ibo in Remma ad Galaath in pugnam aut cessabo ? et dixerunt : ascende. et infra: et

dixit Iosafat ad regem Israel: non est hic prophetes domini, et interrogabimus dominum? et dixit Achab rex Israel ad Iosafat regem: unus est per quem interrogemus dominum, sed ego odi illum, quoniam non loquitur de me bona. item, posteaquam dixisset propheta domini ad illum Michaeas ne ascenderet, quoniam si ascendisset, non esset reuersurus: dixit rex Israel ad Iosafat regem Iuda: nonne dixi ad te, quoniam prophetat mihi hic non bona, sed magis mala ? uidebantur mala et excordi ei quem iam obsederat diabolus, mala ea quae a dei dicebantur seruo et illa bona iudicabantur quae a seruis dicebantur diaboli. nec mirandum itaque, si illos audiebat Achab, quos ut audiret faciebat diabolus, mancipia uidelicet sua, et si illos audire nollet, quos deus suos esse seruos et ipsa tolerantia passionum et ipsa constantia adseuerationis manifestabat illis. pseudoprophetae ditati honoratique dimissi sunt a rege, Michaeas uero propheta domini recluditur in carcerem, et dicitur: manducet panem doloris donec redeam; et tamen iuxta serui dei dictum reuersus minime est. ita et ipse agis, Constanti; diligis eos qui trahunt temet secum ad mortem perpetuam, qui ad omnem interitum tuam ducunt animam, odio habere dignaris contra eos qui te sunt optantes dei fieri amicum. ne tibi glorieris quod, cum tanta sis faciens, tamen regni gloria pollens hanc adhuc possideas fragilem uitam, quando et Hieroboam filius Ioas quod regnauerit in Israel quadraginta et unum annis in Samaria narrent sacrae litterae, et quidem derelicto deo seruiens idolis et quidem non recedens de Achab regis Israel malitiis atque Hieroboam sacrificiis. male, inquis, si fecissem, iam me deus amouisset de regno, quasi non filius Amasiae propterea quod non recesserit a superuacuis, inpletus lepra quidem fuerit, sed tamen quinquaginta duo annis regnauerit in Hierusalem. sed tu in eo potior Oziae regis, quia tu non elefantiam habeas, quae cum temet omnes consumere possit artus, sed illam quae animam ualeat penitus maculare. dole tibi nobiscum et mitte lacrimas pro te; conspice quomodo maculet corpus haec <quae> uidetur elefantia, quomodo consumat membra leprae uirus. intellege quod sic Arriana haeresis, elefantia uestra, interna illa omnia tua maculet; aduerte, quod enim sic efficiat hominem tuum interiorem sicuti et haec, quae conprehenderit hos quos uideas elefantiam infusos. ne dixeris: nisi bene agerem, numquam tanto tempore imperarem, numquam adhuc uiuere fuissem permissus, quando et Manassem cernas filium Ezechiae regis regem Iudae \' sedecim annorum suscepisse regnum et quinquaginta septem annis regnasse; de quo quae sint scripta cum audieris, inuenies profecto eiusdem te imitatorem esse, et non incipies mirari quod, malefaciens cum sis, tamen adhuc parcatur tibi, cernens Manassem, cuius tu in crudelitate et.sacrilegio non minor es, quod tanta agentem regnum tenuerit quinquaginta septem annis. et dermiuit, inquit scriptura.Escchias cum patribus suis, et sepultus est in ciuitate dexid, et regnauit Manasses filius eius pro eo. eum esset rex sedecim annorum Manasses cum regnaret, et quinquaginta septem annis regnauit in Hierusalem, et nomem erat matris eius Ebsibas. et fecit quod malignum est ante conspectum domini secundum abominationes gentium, quos eiecit dominus a faeie filiorum Israel. et aedificauit excelsa quae destruxerat Escchias pater ipsius, d aedificauit sacrarium Baal et fecit lucos sicut fecit Achab rex Israel, et adorauit omnem militiam caeli et seruiuit illis. et aedificauit sacrarium in ducbus aedibus domus domini et induxit filios suos in ignem et augurabatur et fecit pythones et diuinos multos, ut faceret quod malignum est im oculis animae suae, ut exacerbaret dominum deum. et fecit sculptilia lucorum quae

fecit in domo, quam dixit dominus ad dauid et ad Salomonem filium eius: in domo ista et i. Hierusalem, quam elegi et omnibus tribubus Israel, ponere nomen meum i. acternum, et non adponam pedem in Israd monere a terra quam dedi, sed si audierint me per omnia. quae mandaui eis, et secundum legem, quam mandauit eis puer meus Moyses. et non audierunt. et quoniam ualide aspernatus est Manasses et seduxit eos Manasses, ut facerent quod malignum est super omnes gentes quas abstulit dominus a facie Israel. et locutus est dominus in manu puerorum suorum prophetarum quae fecit Manasses rex Iuda simulacra, secundum omnia quae fecit Amorrhaeus qui erat ante faciem eius, et peccare feeit Iuda in idolis suis; propter hoc haec dicit dominus deus Israel: ecce ego adduco mala in Hierusalem et in Iuda; omnes qui audierint haec tinnibunt aures eorum utraeque. et extendam im Hierusalem mensuram Samariae et pondus domus Achab et deleam Hierusalem quemadmodum deletur buxum de poste ante faciem eius. et dabo eos in manus ini* micorum ipsius, et erunt in direptionem et conbustionem omnibus inimicis eorum, quoniam proiecti sunt de post me, et erant de post me et erant exacerbantes me, ex qua die exierunt patres eorum de terra Aegypti usque in hunc diem. et cetera uerborum Manasse et omnia quae fecit, quemadmodum peccare fecit Israel, nonne haec scripta sunt in libro uerborum dierum regum Iuda et quemadmodum sanguinem innocentium fudit multum ualde, usque dum impleret Hierusalem super os, extra peccatum, quae peccare fecit Iuda, ut faceret quod malignum est in conspectu domini dei ? et dormiuit Manasses cum patribus suis, et regnauit filius eius pro eo, cum esset annorum uiginti duo Amos.

Quid dicis, Constanti, ad haec ? credo iam desinere te dicere: si non bene agerem, non essem tanto tempore regnans, quando uideas et alterum istum Manassem talia agentem quinquaginta septem annis regnasse; et quia diximus te alterum esse Manassem, omnia ipsius te habere conspice. ille in dei domo idololatriam constituit, totidem ipse fecisti in templo et aedibus domini; ille idola fecit adorari, usurpauit sibi quod domini dicebatur, ut deinceps dici possit idolorum; omnia haec et tu fecisti, quia Arrianam haeresem introduxisti in ecclesiam et qui blasphemiam tuam tamquam fidem catholicam statuisti suscipiendam, illam uero apud Niciam scriptam, quam nos scimus apostolicam euangelicamque, despuendam mandaris. ut tu nunc haec fieri concupisti, ita et Manasses omnibus idolis seruiendum esse mandauit, recedendum uero a deo. non ergo erit mirandum si tibi uindicasti aedes, quas colligere sumus soliti dei populum, et te idololatrem dixisti esse catholicum, quando uideas et Manassem fecisse istud quod tu nunc feceris; sic denique et tibi parcet dominus uiam tenenti Manasse, quomodo illi pe* percerit et quousque pepercerit, ut scriptum sit dormisse illum cum patribus suis et sepultum in Hierusalem et suscepisse loco illius regnum filium eius. numquid legis in bello illum interisse (a)ut aliqua ualitudine praegrauatum ? minime; sed quid sentis? credo, pro tua illa prudentia dicis inpune omnia illa cessisse Manasse regi. talis es tu, ut ita sentias de Manasse, quod enim, quia quinquaginta septem annis regnans filio tradidit regnum et ipse in pace defecerit, potuerint inpune ei cessisse tanta admissa. noli tibi ipse misereri ut temet ad deum uertas, noli corrigere nefarios actus tuos, et inuenies te torqueri cum Manasse, quem Manasses in eo uideris tu praecedere, quod enim ille tantum intra terminos Hierusalem sanguinem iustorum fuderit, tu autem toto fudisti ac

fundis in regno Romano. sed, inquis, ille filios suos ante simulacra deorum suorum concremauit uel consecrauit; et tibi si fuissent, fecisses sine dubio eosdem Arrianam suscipere blasphemiam. an ignoras quia, sicut tunc placebant diabolo hi qui filios suos comburebant, quoniam quidem una esset illis mens derelinquendi creatorem et seruire creaturae, ita nunc nihil exigat diabolus a te, nisi ut neges unicum filium dei? hoc est illi acceptissimum sacrificium, ut sis credens quomodo et Arrius crediderit; plus est illi nostris temporibus hoc, ut dei neges filium, quam si temet in honore omnium daemonum ignibus uolueris concremari. uidet enim ab omnibus idolorum culturam despectam, quod uana fuerit inuentio; nunc est cupiens per uos suos famulos haereticos decipere nos dei seruos. quomodo, inquis, decipere? quomodo et te iam deceperit, ita et nos uult decipi. cum sis Arrianus, ad hoc te fingis Christianum, donec ueneno haeresis tuae possis inermes sauciare, quo possint deinceps non esse Christiani, quod nos sumus, sed quod uos estis Arriani. haec est sagina officiorum tuorum, quae per te exhibetur daemoniis. qui etenim nisi diabolus et eius filii dicere possunt de unico dei filio: filius est et non est uerus filius; deus est et non est uerus deus? ergo tu cum dicis, Christianus sum sed non credo deum uerum habere filium, non credo unam potentiam patris et filii, cum dicis filium creaturam, factum illum ex nihilo, cum dicis fuisse, quando non fuerit, melius tu sacrificas diabolo quam tunc Manasses, quando filios suos aut per ignem omnibus consecrabat daemoniis aut cum concremabat.

Doleo tibi, imperator, <cur> cum tantae sis insipientiae et cum sis tanta faciens mala, digneris tamen dicere: si non bene facerem, non adhuc in regno essem; iam me deus extinxisset . non conspicis istum Manassem in sacrilegio et in. crudelitate tibi comparandum, quod quinquaginta septem annis, ut saepe dixi, regnum tenuerit in Iudaea? hic utique qui fecerit derelinquere populum deum et seruirė idolis, hic utique qui in templo domini et in aedibus dei simulacra collocauerit, qui domum dei, qui sacrarium eius maiestatis idolorum fecerit sacrarium. sic et te patitur deus, sic sustinet quoad usque et familiam probet suam et dignos coronet et indignos tecum, nisi te correxeris, ad aeternam puniat poenam. ceterum crede quod possit sic et tunc Manassem et nunc te, in uno atomo exstinguere oculorum, sed parcit, non quia non possit, sed quia dignum sit et eius coronari cultores contra uestram manentes crudelitatem immobiles et uos inimicos eius clementiae, si tales ut estis durare censueritis, ad poenam damnet sempiternam. tu ut dicas: si non bene agerem, numquam adhuc imperarem, faciunt illi qui te errantem non solum corrigi nolunt, sed ut et pereas inpellunt. non mirum; scriptum est enim et te et illos tales futuros: laudatur peccator in desideriis animae suae, et qui iniqua gerit benedicetur. exacerbauit dominum peccator, secundum multitudinem irae. suae non inquiret; non est deus in conspectu eius, inquinat.ae sunt uiae eius in omni tempore; auferuntur iudicia eius a. facie eius. cum igitur tu dicis: bene facimus tollere episcopos illos qui confitentur se tenere fidem apud Niciam scriptam et constituere eos qui confiteantur, sicuti confitebatur Arrius; et illi dicant: recte utique tu es paccator ille qui laudaris iniuste pro desideriis animae tuae; et tu es iniquus, qui, cum sis derelictus pro blasphemiis tuis a deo, tamen cum adulatoribus tuis quodcumque delinquis non reprehendatur, sed magis dicatur bene te agere. cum dicis: bene feci ad Alexandriam mittere militem ad auferendum Athanasium, et illi rectissime dicunt: tu cui conparandus

eris, nisi illi qui per psalmographum notatur a spiritu sancto, quod enim, cum gerat iniqua, cum sit pessimus et execrabilis, tamen cupiens sit laudari ? dicis: nisi bene agerem, non adhuc mihi pepercisset deus; et inuenio dictam ad deum; propterea quod hos qui exerrarint partibus corripis, et eos qui peccant admonens adloqueris, ut derelicta mal ilia credant in te, domine. et illos enim antiquos inhabitatores terrae tuae odiens, quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina et sacramenta iniusta, et filiorum necatores sine misericordia uoluisti perdere per manus parentum nostrorum, ut dignam percipiat peregrinationem filiorum dei quae tibi omnium carior est terra. sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus uespas, ut illos partibus exterminarent. numquid inpotens eras inpugnare, impios iustis subicere aut bestiis saeuissimis aut uerbo duro simul perdere ? sed portibus iudicans dabas locum paenitentiae, non ignorans quoniam nequam est natio eorum et naturalis malitia illorum et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuo; semen enim erat maledictum ab initio nec timens aliquem ueniam dabas peccatis eorum. quis enim dicet tibi: quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum ?

Similiter et tibi parcitur, Constanti, ut agas paenitentiam aat eorum intereas examplo, qui cum. sciti fuissent a deo, quod non esaent acturi paenitentiam, quod non fuissent semet conuersuri ad deum, propterea (quod aem$n> fuerit ab initio malignum, tamen pepercerit eis et non statim ut deliquerunt eos puniuerit. ae igitur dicas: si non bene agerem, numquam profecto mihi deus pepercisset, quando uideas consceleratis tuis diu paenitentiae locum exhibitum, ut tandem malerum factorum suorum uiderent causas et satis pro delicto fecissent deo. eris ergo et tu, si minime conuersus fueris ad deum, unus ex illo maledicto genere, de quo ad deum dicitur: nota ignorans quoniam est nequam natio illorum et naturalis malitia eorum d quoniam non potuerit mutari cogitatio eorum in perpetuo; semen enim erat maledictum ab initio. quam igitur te gloriosum esse uidebis, quando cum talibus esse coeperis, cum inter tales te uidebis iudicatum, cum inter tales inuentus missus fueris in flammas inextinguibiles? tu utique prior omnibus et maior etiam illic futurus in illis poenis; neque enim quisquam in nequitiis tibi conpar inueniri poterit, nisi solus, diabolus, ut te aliquis in illis poenis possit conspici melior. audes dicere: si non bene uiuerem, si non mea essent recta opera, si non fides mea, hoc est Arriana, fuisset catholica, si non recte egissem tollere illos episcopos qui fidem praedicant descriptam a trecentis apud Niciam et eo amplius, numquam diu regnarem, numquam m eo usque fulgerem in regno, ut, et pauco licet tempore, tamen solus intra limitem Romanum imperassem. å ita est, ut dicis. cur dicit iustissimus dei cultor lob ad eos, qui eius iustitiam falsis allegationibus lacessebant? audite me quoniam dolores uulneris mei cogunt me loqui: ut quid impii uiuunt et domus illorum non dissipatae sunt et timor ab illis longe est ? uacca illorum numquam abortauit, semper tulit uentrem suum; ipsi uero permanent tamquam oues in perpetuo et filii eorum accepto organo ludunt cum delectamento, ut uitam degerant in bonis, cum dicat dominus: recedite a me, iniqui, uias illorum nolo nosse, quoniam lucerna impiorum extinguetur et gemitu dolebunt in uita sua. erunt tamquam palea, quae a uento rapitur, aut tamquam puluis, qui a tempestate uoluitur; uideant autem oculi illorum mortem. cum haec sciam dominum de illis dixisse, scitote quia nemo uestrum potest me conpescere ut taceam, cur haec glo-

riosissimus dicit Iob? nisi quia sciret quam plurimos quidem male agere et tamen certis non statim reddi, sed seruari eos ad hoc, ut aut se corrigant aut certe post obitum sentiant delictorum suorum poenas, sentiant quid fuerit non quaesisse deum, non ei seruisse, dum facultas erat, credendo in eum solum famulandoque ei eum promereri. iam credo conuictus tanti uiri testimonio desinas dicere te iuste fecisse, quod amoueris domini sacerdotes et ordinaueris etiam Arrianae fidei homines et iusseris fidem praedicari Arriani dogmatis, quod proscripseris et deportaueris et tormenta admoueris atque interfeceris credentes in unicum dei filium; desines, inquam, dicere propterea te uiuere et sic in regno florere, quod illa egeris ac sis gerens, quando audias dicentem iustum uirum Iob, quem deus sine querela dixerit sibi seruisse, quem uerum suum cultorem narrauerit, quod enim, cum sint impie quam plurimi agentes, tamen in hac uita uiuant quam iucundissime. adhuc dignare accipere quae infra dicat de uobis impiis et cognosce quomodo, cum male agatis, interim uobis parcatur et temet deo repraesenta per paenitentiam. nesciebam quoniam tales tenebrae uenturae essent ante faciem meam. quare ergo, domine, non potui una hora latere; impii autem transeunt in finibus alienis, et greges ouium cum pastoribus rapuerunt et pecora orpha- norum adflixerunt et bouem uiduae pignerauerunt. agrum non suum ante tempus demessi sunt, et coegerunt homines in uineis suis gratis operari. et multos despoliauerunt et esurientibus panem abstulerunt, et in faucibus multis obsederunt, et non intellexerunt uiam iustitiae. maledicatur pars illorum in terris. quae est enim spes impiis hominibus aut quem aditum possunt habere apud dominum? sed et si corroborauerint, ad egentiam uenient, et qui remanserint ex illis mala morte morientur, et uiduis illorum nemo miserebitur, et si collexerint aurum aut argentum tamquam lutum, haec omnia iusti possidebunt . ne itaque iam digneris iniuste tibi blandiri, imperator, quia enim sis talis, qualem adseuerauimus, et arbitreris te homicidam ac sacrilegum propterea diutissime degere in hac uita, quod enim tua opera sint deo accepta. talia sunt opera tua, qualia et illorum, in quos inuehitur ore Isaiae spiritus sanctus dicens: sic dicit dominus qui liberauit te, sanctus Israel: ego sum deus, ostendi tibi uiam in qua ambules; et si audisses mandata mea, facta fuisset ut fluuius pax tua et iustitia ut fluctus maris, et factum esset sicut arena maris semen tuum et nati uentris tui.

Sed, inquis, haec ad Iudaeos dicta sunt, nempe ad eos quorum te fecisti imitatorem. et nunc, ut est crebro dictum, muta malignas uias tuas, crede ut credit sancta ecclesia, et in omnibus tibi propitiabitur. dicit enim ipse: reuertimini ad me ex toto corde uestro simulque et ieiunio et fletu et planctu et discindite corda uestra et non uestimenta. reuertere toto corde ad deum, adquiesce his salubribus remediis ad criminis tui intellegentiam conspiciendam, aperi cordis oculos, ingemisce toto corde tam te grauiter deliquisse colligens; tunc tui miserebitur ille qui dicit: cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris et scies ubi fueris. reminiscere deo dicatum dixisse prophetam: nolo mortem morientis, dicit dominus, quantum ut reuertatur et uiuat. noli iam sentire quod, cum mala sint opera tua, ut bene te agere existimes, cur non statim pro factis poenas receperis tuis, sed conspice scriptum dominum patientem esse. ut paenitearis. ne dixeris: peccaui, et quid accidit mihi triste ? est enim altissimus patiens redditor. audi etiam paulum beatum inuitantem te ad deum,

circa te placandum aperientem tibi, quod enim idcirco sit patiens et non ilico sint repraesentata merita operum tuorum, quia uelit te tandem a malis emergere per paenitentiam, per ueram satisfactionem. numquid sustinentiam bonitatis eius et patientiam contemnis, ignorans quoniam bonitas dei ad paenitentiam te adducit? tu autem secundum duritiam tuam et cor inpaenitens thesaurizas tibi iram in die irae et reuelationis iusti iudicii dei, qui reddet unicuique secundum operam eius. redi, Constanti, ad deum, contra interni tui hostis latrocinium sume paenitentjae arma, fuge adulatorum, qui tibi non fuerint dig.. nati quae (in) se habent dicere, perniciosam laudem, memento ore Isaiae dixisse dominum: qui uos felices dicunt in errorem uos mittunt et semitam pedum uestrorum turbant. crede in unicum dei filium, accipe ueniam tuorum scelerum, repete dicere psalmographum: apud inferos quia confitebitur tibi? et iterum: numquid exomologesim faciet tibi puluis? reuertere ad deum, ingemesce pro criminibus tuis, per Hieremiam domini dicentis audi uocem: numquid qui cadit non resurget, aut qui auertitur non conuertetur? cecidisti die qua negasti dei filium; resurges hora qua fueris confessus. quia te plaga hostilis insedit, trade te curandum medicinae, ipse tibi adhibe medellam. uulnerasti temet dicens: non est uerus dei filius, iterum temet sanaturus, si dicas ut nos dicimus et credimus esse illum uerum dei filium. reuertimini, dicit Iohel, ad dominum deum uestrum, quoniam misericors et pius et patiens et multae miserationis et qui sententiam flectat aduersus malitiam inrogatam. si hanc tibi promissam indulgentiam funerum tuorum repudiandam duxeris, illic hanc consequi desideraturus, ubi nihil eris praeter cruciamenta percepturus poenarum.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***Luciferi Calaritani Opuscula*** edited by Wilhelm von Hartel (Wien, Österreich, Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW): 1886) Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum 14), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.